

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2073

Vragen van de leden **De Krom, Blok** en **Meeuwis** (allen VVD) aan de ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de staatssecretaris van Justitie over *studiefinanciering voor vluchtelingen* (ingezonden 8 februari 2010).

Antwoord van minister **Donner** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid), mede namens de minister van Justitie en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (ontvangen 29 maart 2010). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2009–2010, nr. 1838

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Gemeentelijke «studiefinanciering» voor vluchteling»¹

Antwoord 1

Ik heb kennisgenomen van het betreffende artikel.

Vraag 2, 3 en 4

Is het waar dat de gemeente Heerlen (hoger) opgeleide vluchtelingen niet meteen aan het werk zet, maar gedurende een periode van vier jaar in de bijstand laat zitten om zo aan hen de gelegenheid te geven te studeren? Kunt u de regeling, inclusief de criteria voor degenen die ervoor in aanmerking komen en de voorwaarden die van toepassing zijn, aan de Kamer doen toekomen?

Is het waar dat degenen die van de regeling gebruik maken kennelijk gedurende vier jaar volledig worden vrijgesteld van de verplichting, zoals bepaald in artikel 9, eerste lid Wet Werk en Bijstand (WWB), waarin is opgenomen de verplichting om algemeen geaccepteerde arbeid te verkrijgen en te aanvaarden? Op grond van welke wettelijke bepaling kan deze vrijstelling voor vier jaar worden verleend? Is de door de gemeente Heerlen toegepaste regeling wettelijk toegestaan?

Antwoord 2, 3 en 4

Alle bijstandsgerechtigden hebben de algemene verplichting zich beschikbaar te houden voor de arbeidsmarkt en algemeen geaccepteerd werk te aanvaarden, ook als dat beneden hun niveau ligt. Zoals in de memorie van toelich-

¹ re.Public, 5 februari 2010

<http://www.republic.nl/nieuws/2010/05/Gemeentelijke--studiefinanciering--voor-vluchtelin.htm>

ting op de WWB staat vermeld: «De concrete invulling van de verplichtingen wordt zoveel mogelijk afgestemd op het individu en door burgemeester en wethouders in een beschikking gespecificeerd. Het is aan gemeenten om een invulling te geven aan de aard en omvang van de voorzieningen.» Het primaat van arbeidsinschakeling laat onverlet dat de gemeente de mogelijkheid heeft een voorziening in de vorm van scholing aan te bieden in plaats van arbeid, als daarmee voor betrokkene de kans op duurzame inschakeling wordt vergroot. Een van de belangrijkste principes van de WWB in dit kader is, dat een tijdelijke ontheffing van de arbeidsverplichtingen alleen gebaseerd mag worden op basis van individueel maatwerk. Het is dus aan de gemeente om in individuele gevallen te bepalen of, en zo ja, hoelang er een ontheffing van de arbeidsverplichtingen noodzakelijk is. Informatie van de gemeente Heerlen wijst uit dat er in Heerlen geen sprake is van een specifieke regeling. Gemeenten kunnen eigen scholingsbeleid ontwikkelen; dit moet dan wel goed omschreven staan in de re-integratieverordening. De gemeente Heerlen maakt gebruik van deze ruimte in de WWB en bepaalt de duur van een scholingstraject per individu, aan de hand van het opleidingsniveau en met oog voor de haalbaarheid van een traject. De gemeente biedt iedere bijstandsgerechtigde de mogelijkheid zich naar zijn mogelijkheden en conform de vraag van de arbeidsmarkt te ontwikkelen. Maatwerk is het credo. Dit kan soms betekenen dat een belanghebbende wordt vrijgesteld zich beschikbaar te houden voor de arbeidsmarkt. Daar waar dat mogelijk is wordt ingezet op duale trajecten. Er is geen generieke termijn voor de duur van de (bij)scholing. De gemeente Heerlen heeft een overeenkomst gesloten met de Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF. De stichting UAF kan een deel van de studiekosten voor een hoog opgeleide vluchteling haar rekening nemen. Daar waar de betrokkene aanspraak kan doen gelden op de Wet Studiefinanciering is aanvullende financiering niet aan de orde en wordt als regel ook geen bijstand verstrekt.

Vraag 5, 6, 7 en 8

Vindt u deze regeling wenselijk? Zo ja, kunt u dat toelichten? Zo nee, welke maatregelen bent u bereid te nemen? Wat vindt u ervan dat de gemeente Heerlen spreekt van een «voortrekkersrol» in deze? Verwacht u dat nog meer gemeenten het «voorbeeld» van de gemeente Heerlen zullen volgen? Kunt u dat toelichten?

Is het naar uw oordeel gewenst dat alle (hoger opgeleide) vluchtelingen met een erkende verblijfsstatus in Nederland voor een dergelijke regeling in aanmerking komen? Zo nee, hoe gaat u dat dan voorkomen nu de gemeente Heerlen hiermee een precedent heeft geschapen? Wat zijn de financiële gevolgen indien alle (hoger opgeleide) erkende vluchtelingen in Nederland gebruik zouden maken van een dergelijke bijzondere regeling?

Zijn er nog meer (vergelijkbare groepen van) mensen die in de bijstand zitten die om vergelijkbare redenen worden vrijgesteld van de verplichting zich beschikbaar te houden voor de arbeidsmarkt en/of gebruik maken van vergelijkbare bijzondere regelingen? Kunt u dat toelichten? Waarom kunnen uitsluitend erkende vluchtelingen gebruik maken van deze bijzondere regeling, maar niet-vluchtelingen in de bijstand niet? Is dit in strijd met het verbod op willekeur? Vindt u deze voorkeurspositie rechtvaardig en eerlijk? Deelt u de mening dat de wettelijke verplichting om zich beschikbaar te houden voor de arbeidsmarkt voor iedereen moet gelden en dat voorkeursposities voor mensen met een bepaalde achtergrond ongewenst zijn? Kunt u dit toelichten?

Antwoord op vragen 5, 6, 7 en 8

Het kabinet vindt het belangrijk dat vluchtelingen die een status hebben gekregen snel een duurzame plek op de arbeidsmarkt vinden. Daar waar nodig dienen zij daarin ondersteund te worden. Met het oog op dit belang heeft het (toenmalige) kabinet in 2006 het Banenoffensief vluchtelingen financieel ondersteund. Het Banenoffensief had als doel had om 2600 vluchtelingen naar werk te bemiddelen. Over de uitkomsten is de Kamer bij brief in april 2009 geïnformeerd (Kamerstuk 2008–2009, 30 545, nr. 73, Tweede Kamer). Een vervolg op het Banenoffensief is mede op verzoek vanuit uw

Kamer² inmiddels in uitvoering. In lijn met de samenwerking zoals die in het Banenoffensief wordt nagestreefd, dragen in Heerlen gemeente en UAF in samenwerking zorg voor de ondersteuning van de arbeidsinschakeling van vluchtelingen.

Heerlen kiest ervoor om, met oog op duurzame arbeidsinschakeling, te investeren in de scholing van vluchtelingen. Deze aanpak geeft aan dat de gemeente een duidelijke relatie legt met de mogelijkheden op de regionale arbeidsmarkt.

Binnen Heerlen is er sprake van een mismatch op de arbeidsmarkt; het aanbod is overwegend laag opgeleid terwijl er vraag is naar gekwalificeerd, hoger opgeleid personeel. Gezien deze situatie is het van belang dat hoger opgeleiden geen lage functies gaan vervullen. Heerlen maakt om die reden zo goed mogelijk gebruik van het aanwezige potentieel bij werkzoekenden. Upgraden en scholing met oog op duurzame arbeid is het motto. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen hoger opgeleide vluchtelingen en andere cliënten.

Bij het maken van de afweging of een investering in scholing de kansen vergroot op een duurzame baan zijn de mogelijkheden en capaciteiten van het individu leidend. Bij de groep hoger opgeleide vluchtelingen is vaak sprake van een discrepantie tussen de in het thuisland genoten opleiding en de kansen op de Nederlandse arbeidsmarkt, doordat behaalde kwalificaties niet worden erkend, terwijl het niveau wel aanwezig is. (Bij)Scholing en daarmee een erkend diploma kan een aanzienlijke vergroting betekenen van de kansen op een duurzame plek op de arbeidsmarkt.

Zoals eerder aangegeven kunnen gemeenten binnen de kaders van de WWB aan iedere belanghebbende een scholingsaanbod doen. Dit is niet alleen voorbehouden aan de groep (hoger opgeleide) vluchtelingen (zie ook het antwoord op vragen 2, 3 en 4). De WWB geeft gemeenten de ruimte om belanghebbenden een opleiding (schakelonderwijs of een verkorte hbo-, wo-opleiding) te laten volgen met behoud van hun uitkering – voor zover er geen andere voorziening zoals studiefinanciering bestaat – zodat zij de kans krijgen door te groeien naar een duurzame baan die bij hun capaciteiten past. Voormalig staatssecretaris Klijnsma heeft, in de verzamelbrief aan gemeenten van februari jl., gewezen op het belang hoog opgeleide pardonners (de groep vluchtelingen die een verblijfsvergunning heeft gekregen met het Generaal Pardon in 2007) de gelegenheid te geven te studeren met behoud van uitkering om zo hun kansen op een duurzame baan te vergroten. Tweemaal eerder is een vergelijkbare oproep in de verzamelbrief opgenomen, gericht op vluchtelingen.

Vraag 9

Kunt u het percentage (ex-)vluchtelingen aangeven dat na vijf jaar respectievelijk tien jaar na toewijzing van de status nog in de bijstand zit? Houdt de verplichting om zich beschikbaar te houden voor de arbeidsmarkt volgens u ook in de verplichting om Nederlands te spreken? Deelt u de mening dat het niet beheersen van de Nederlandse taal een ernstige belemmering kan zijn voor het vinden van werk op de Nederlandse arbeidsmarkt, ook voor (ex-)vluchtelingen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke consequenties verbindt u daaraan voor het recht op bijstand? Is de voorwaarde om Nederlands te leren verbonden aan de bijzondere regeling in Heerlen? Zo nee, waarom niet? Vindt u dat wenselijk?

Antwoord 9

Op basis van in 2009 gepubliceerde CBS-cijfers, is bekend dat van de 10.900 vluchtelingen die eind september 2004 in Nederland woonden, er 4850 een uitkering ontvingen. Dat is 35 procent van het aantal vluchtelingen dat zich in 1999 in Nederland heeft gevestigd (1999 is als uitgangspunt genomen omdat dit het oudst bekende jaar is waarover Statline vestigingsgegevens beschikbaar heeft). Eind september 2006 is het aantal vluchtelingen uit deze groep dat nog in Nederland woonachtig was, gedaald tot 9600. Van deze groep hadden er 4290 inkomsten uit een uitkering. Dat is 31 procent van het aantal vluchtelingen dat zich in 1999 in Nederland heeft gevestigd³. Het kabinet

² AO WWB zaken 2009.

³ Als vestigingsdatum geldt de datum van inschrijving in het gemeentelijk bevolkingsregister. NB: In de meeste, maar niet in alle gevallen betekent vestiging dat iemand een status heeft.

vindt een goede beheersing van de Nederlandse taal een randvoorwaarde om te kunnen participeren op de arbeidsmarkt. Onder andere om die reden is het streven om re-integratietrajecten zoveel mogelijk dual in te richten, zodat er onder meer sprake is van gecombineerde taal- en re-integratievoorzieningen. In die gevallen waarbij een taaltraining onderdeel uitmaakt van een re-integratietraject, kunnen gemeenten via de WWB de bijstandsgerechtigden verplichten deze scholing te volgen. De WWB maar ook andere sociale zekerheidswetten en -regelingen bieden dus (voldoende) mogelijkheden om uitkeringsgerechtigden te verplichten een taal- of inburgeringscursus te volgen. Dit geldt ook voor de gemeente Heerlen.